

16.– SIMON BOLIBAR

Simon Bolibar ez da euskalerrian jaioa, krioilloa edo euskaldunen eta bertakoen semea baiño. Dana dala, zerrenda onetara dakargu euskaldunak an izan eben jokabidearen eredua dalako. Euskaldunak beti edo geienetan jokatu eben euren izkuntzak eta euren sorterriak alkartuta eta ango inditarrak lagundu eta azken baten askatasun osoa lortzeko. Beste batzuk ez eben nai ori, ango aberastasunak batu eta inditarrak menpean eukitea baiño. Azkenean ango erri guztiak, Bolibar'en bidetik, askatasun osora eldu ziran 1898n. urtean Kuba askatu zanean.

Simon Bolibar 1783n. urtean jaio zan Karakas'en, baiña bere aurretikoak euskaldun-euskaldunak ziran, Zior-tza'n egoan Bolibar errian bizi ziranak. Bolibar zarra erri onetatik joan zan Indietara 1587n. urtean. Bere aitita zan Bolibar zarra beste euskaldun eta gali-ziar batzukaz ara joan zana. Laster lortu eban iñoz galduko ez eban duintasuna sendi onek. Eta duintasun orrek egingo dau gizaldiak geroago ospetsu gure Simon askatzaillea. Sendi au aberastu be egin zan eta euskaldun asko artu ebazan lankide lez: Juan Bernardo Arastegieta'ren sendiko abade batek bateatu eban Simon eta abar.

Kriolloen semea zan Bolibar onen biotzean euskal-ikutu bat ba-dago, baiña ez larregi begiratu zertzelada ori. Galtzen joaten dan gauzea zan. Dana dala, Karakas'en beti izan dira indar-tsuak euskaldunak, euren esku izan dabe eginpidea.

Umea zala umezurtz geratu zan osaben eta zaintzailleen ardurapean. Bere irakasleen artean dago Migel Jose Sanz. Onek beronen ikasleagaz batera 1811n. urtean Kongresu'ko idazkari zala, askatasun osoari emon eutson autarkia.

1799n. urtean Bolibar gaztea España'ra etorri zan eta bidean Uriarte ta Borja'tar Jose'ren lagun egin zan. Bilbao eta Madrid ikertu ebazan. Madrid'en Ustaiz'ko markesak artu eban etxean. Amerikarra zan au be eta askatasun osoaren alde jokatu eban. Onen bideai jarraituz, Madrid'en jakint-suenakaz artu-emonak izan ebazan eta onen bidez aurkitu eban emaztea Bilbao'n: Joakina Rodriguez del Toro y

Alayza. 1802n. urtean ezkondu eta Ameriketara biurtu ziran.

Beingoan amaitu zan Bolibar'en zoriona: 1803. urtean il zan emaztea Karakas'en, sukarrak eraginda. Oso biozkatuta geratu zan Simon eta Europa'ra biurtu zan pozaren billa. Tamalez urreratu zan Paris'en Napoleon Enperadore izendatzera, baiña artu emonak izan ebazan ango gizaundiakaz. Bere burua poztu naiez, atsegiñaren billa asi zan, diru asko txautu eban, eiztaritzan ekin eban, baiña aspertuta bizi zan, ez eban ezerk beteten bere biotza. Umbolt be ezagutu eban eta onegaz batera etorren Ameriketako errialdeak askatasunean bizitzeko giroan dagozala uste izatean. Burutasun orregaz berotuta Erroma'ra joan zan eta an egin eban Mendi Santuko ziña: azkenera arte Amerika'ren askatasunaren alde borrokatzeko ziña.

Mundu barria biurtu zanean, Laterri Batuak ikertu ebazan eta ango bizitasunak sutu egin eban.

Barriro daukagu Benezuela'n 1809n. urtean "Justicia Mayor"en ardu-reagaz. 1810n. urtean Londres'era joan zan laguntza-eske baiña ez eban ezer lortu.

Caracas'era biurtu zanean, lur-ikara aundi bat izan an eta batzuk ori zigorra zala esan eben, askatasuna eskatzen zalako. Berak oneik aurean erabilli ebazan izkilluz. Ona emen bere lenengo gogorkeria! Zaurituai laguntzen be ibilli zan.

1812n. urtean errege-zaleen aurka matxinada bat izan zan eta Bolibar salatu eben etoi lez. Frantzisko Iturbe kriollo euskaldunak atera eban arrisku-tik.

Brasil'era ta Kolonbia'ra joan zan erbesteratuta eta emen artu eban ekin-tzara sartzeko erabagia: Izkillidun lagunak artzen dauz eta Rafael Urdaneta

ezagutzen dau. Au izango zan gudalburu eriotzara arte.

Asi da Bolibar'en aintzazko bidea; eta garaille sartzen da Benezuela'ra. Gudadiak asko ugaritu jakozan. 1813n. urtean sartu zan Karakas'era garaille eta erri guztiaren txalo artean. Askatzaillearen izena ezarri eutsoen eta berak erriaren aginpidea aldeztu eban diktadura guztien aurka. 1815n. urtean joan zan Jamaika'ra eta emen munduaren onespina eskatu eban. Txile'ko kanoniku zan Kortes de Madariaga'ri eskutitza egin eutson eta askatasuna ames eban an be.

Bere biziaren aurkako matxinada izan eban baiña ez eban miñik artu. Inguruko euskaldunak beti lagundu eutsoen asko.

1819n. urtean batzar nagusi bat batu eba Karakas'en eta Kolonbia Nagusiko erkala sortzea esondatu eban.

Jazoerak bizkor etozan eta 1821n. urtean izan zan Karabobo'ko gudaldia. Or aldarrikatu zan Benezuela'ren askatasun osoa. Tiburtzio Etxebarria bialdu eban España'ra askatasunaren arazoa aztertzeko. Bera izendatu eben Kongreso'ko lendakari eta Kukuta'n egin eban ziña. Lope de Agirre'k II Felipe'ri egin-dako eskutitza irakurri eban eta auxe dala "Amerika"ren askatasunerako Lenengo agiria" esan eban.

1822n. urtean askatu eban Ekuador eta garaille sartu zan Kito'ra. Emen alkartu zan San Martin gudalburuagaz 1824n. urtean askatu eban Peru eta Ayakutxo'ko gudaldiagaz Ego-Amerika osoa geratzen zan askatuta.

1828n. urtean beste matxinada bat egin zan bere aurka eta Mikaela Saenz de Bergara bere kutunak askatu eban.

1830n. urtean bere osasun makala makalago biurtu zan eta abenduaren 17n. egunean il zan, euskaldunez ingur-ratuta.

OLAZAR'tar Martin'ek

BIZKAÏTARRAI-BIZKAÏERAZ*

ALDIZKARI ONEK
BIZKAÏ'KO FORU-ALDUNDIAREN
DIRU-LANGUNTZA JASO DAU